

מאמר

הליכה במסורת אבותינו

ובו מראה מקומות לחובה ולמעלה
לשמור שהחינוך בדורנו יהיה
כהמשך למסורת שקיבלנו מאבותינו

ליקט וערך
הרב שלמה פאליי

אפשר להשיג את הקונטרס

אצל משפחת פאליי

ארזי הבירה 47 ירושלים

טל' 050-4123226

או במייל 5822721@gmail.com

אשמח לקבל הערות תגובות וביקורת בכתובות הנ"ל.

תוכן

א	פתח דבר
ד	בגודל החיוב והמעלה שיש ללמוד וללמד בפרט בדורינו עניני אמונה
ה	בביאור מעלת פשטותה של אמונה
ח	פירוט המציאות הקיימת בתוככי הציבור החרדי, בישיבות ובכוללים
יא	ציטוטים מהשיעורים הנאמרים שם
טו	עוד מנוסח הדברים הנאמרים בבתי המדרש הנ"ל
יח	זהירות הנצרכת מארגון 'אקשיבה'
יט	זהירות הנצרכת מסדנת 'מח ולב'
כב	קול זעקה ומחאה
כד	בביאור מהות הישיבה ומסורת החינוך הישיבתי
	פנייה נרגשת להורים ומחנכים לאברכי הכוללים ולתלמידי הישיבות
	הקדושות היקרים והחביבים לשמור את מסורת החינוך הנקראת הליכה
כח	בדרך ישראל סבא
לא	שימת הלב המוטלת עלינו גם בתוך הקודש פנימה

מאמר

הליכה במסורת אבותינו

ובו מראה מקומות לחובה ולמעלה לשמור שהחינוך בדורנו יהיה כהמשך למסורת שקיבלנו מאבותינו.

פתח דבר

כתיב בקרא האזינו (לב, ז) "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" ופירש רש"י אביך אלו הנביאים וזקינך אלו החכמים. בקרא משלי כתיב "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך". ברש"י פרשת בשלח כתב לבאר את הפסוק "אלוקי אבי" לא אני תחילת הקדושה אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלוקתו עלי מימי אבותי.

בכל הדורות היה ענין זה פשוט וברור כי הדרך הישרה הראויה והנכונה בחינוך הבנים והתלמידים הוא בדרך ישראל סבא, זכה כלל ישראל דלכל דור יש את מעתיקי השמועה הממשיכים את שרשרת הזהב של מסירת אופן וצורת החינוך, ואת הדרך המתאימה איך לקיים את מצות "והגדת לבנך" לכל דור במסורת העוברת מדור לדור. על אף ששלמה המלך לימדנו כי חנוך לנער על פי דרכו וה"ה חנוך לדור על פי מצבו ותכונתו, גדולי ומנהגי הדור מתווים לנו את הדרך המתאימה לדורינו אשר נלך בה כפי מסורת החינוך.

באתי במאמרי זה לידע ולעורר את הציבור על תופעה חדשה המצויה בתוך בתי מדרשינו שבאים תלמידי חכמים כדי לזכות אותנו, כשהם ושלוחיהם באים בהצעות לבחורים ואברכים

לבוא לשמוע שיעורים ושיחות בנוסח וסגנון חדש שלדעתם הוא אופן החינוך המתאים יותר לדורינו, כמו כן ישנם אנשים שבאים להציע לנו לבוא וללמוד דרכים נוספות כדי לקבל עוד כלים איך לחנך, ואיך לעבוד את עבודת ה' באופן היותר מתאים לדורינו. בטבעו של עולם כשהצעה זו באה אלינו, המחשבה הפשוטה היא שזה דבר נכון וראוי שהרי כתוב "מכל מלמדי השכלתי" ואם לא יועיל לא יזיק.

באתי לעורר ולהזכיר שבכלל דברי חז"ל שלימדונו ש'לצינות אחת דוחה מאה תוכחות' כלול גם שזילזול אחד דוחה מאה תוכחות, להלן יפורט שבשיחות ובשיעורים האלו יש הרבה זילזול בחינוך של מסורת הדורות, ולכך יש חשש גדול שלא רק שלא יועיל אלא גם יזיק.

יש עוד בית מדרש שהדפיס שו"ת למחנכים ומטפלים שבו יש תשובות לכל סוגי השאלות הנשאלים בדורינו, והם מנסים ללמדנו מה הם התשובות המוצלחות לענות על השאלות המסובכות והמורכבות הקיימים בתוכינו.

עוד הקימו סדנאות לטיפול בנוסח חדש של טיפול קבוצתי לאנשים הנבוכים עם עצמם, עם חינוך ילדיהם ובבעיות הנוספות הקיימות בבתי ישראל. יש מהם המחמירים שאומרים לנו כי חובה מוטלת שבכל בית מדרש יהיה מחנך שיבוא לשמוע את הדרכים החדשות הנוספות כדי שיהיה לו את הכלים להתמודד עם הבעיות הקשות הנמצאות בתוכינו. באתי בזה לעורר שלא נהיה פתי המאמין לכל הצעה ורעיון אלא לבדוק כל הצעה מהשיעורים והמפגשים הנ"ל בשבע בדיקות, להלן אפרט את הסכנות החמורות הקיימות במפגשים אלו.

חשוב להדגיש כי ב"ה רוב רובו של עולם התורה הולך במסורת הדורות ולהם מיותר ולא ממולץ לקרוא את המאמר הזה, דברי

מכוונים אך ורק למיעוט הגדול המצוי בתוכינו שמחפש את הדרכים החדשות.

באתי להודיע בשער בת רבים כי בכל חיי אני משתדל לקיים את מה שלימדנו חז"ל להיות "חכם המכיר את מקומו", ברור לי שאין לי את הכישורים וכ"ש את הסמכות לקבוע, להכריע מה מותר ומה ראוי, ממה צריך להתרחק ואת מה צריך לאסור, כל מטרתי במאמר זה הוא לקיים את מה שביאר הח"ח שבכלל מה שנצטוונו בפרשת משפטים "כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו" כלול גם את חיוב השבת אבידה הרוחנית למי שטועה בדרכי עבודת ה' שהוא הולך בה, וא"כ חובה מוטלת עלינו לקיים מצוות השבת נפש ללמד את התועים ללכת בדרך החינוך הנקראת דרך ישראל סבא.

מחמת כך ראיתי לנכון שיש צורך לידע את הציבור במציאות הקיימת בתוכינו כדי שכל אחד יברר יחקור וישאל האם הדבר ראוי ומותר. עוד רציתי להוסיף ולהודיע כי אני משתדל לקיים את מה שרבותינו תמיד מעוררים אותנו על החובה לדון לכף זכות. באתי להבהיר שבכל דברי במאמר זה אין כוונתי לדון לחובה ולפסול שום אדם שבעולם כי זה מסור רק לגדולי הדור. וכל כוונתי היא רק לעורר ולהביא את הביקורת שיש לי ולחברי שראו את הדברים, והרגשנו שחובה מוטלת עלינו לעורר על יתר זהירות הנצרכת שלא להשתבש ולהפגע ח"ו מכל הנוסחאות החדשות שנאמרים ונכתבים ומתפרסמים בבתי מדרש אלו. בתפילה ובתקווה שאזכה במאמר זה לזכות את הרבים ושח"ו לא תצא תקלה על ידי.

בגודל החיוב והמעלה שיש ללמוד וללמד בפרט בדורינו עניני אמונה

ראיתי לנכון לפתוח את המאמר בהבאת כמה מהמראי מקומות שלקטתי בקונטרס "אמונה ובטחון" לבאר את הצורך החובה והמעלה שיש בדורינו ללמוד וללמד את עניני "ג עיקרי האמונה.

מחנכים רבים עוררו, שלאחר שבדקו את המצב בתוככי עולם הישיבות הם גילו דעל אף הריבוי העצום שזכה דורנו שנתרבו ספסלי הישיבות והכוללים, בתוך הלב פנימה יש להרבה נערים, בחורים ואברכים חסר גדול ביסודות הדת. גם באמונה הפשוטה והטבעית שהיתה בעבר יש לדורנו חסר. ידוע דכאשר היסודות חלשים כל הבניין נמצא בסכנה. חובה מוטלת עלינו להשקיע זמן ומחשבה איך להחדיר ולחנך שחובה ללמוד וללמד ולהתבונן איך לרכוש את כל יסודות היהדות. והדבר הראשון שצריך להתחזק בו הוא האמונה בה' ובהשגחתו התמידית, שהוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים.

בספר מכתבי חפץ חיים (י"ח) הביא את דברי הגמ' במכות (כ"ד, ב) בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר "וצדיק באמונתו יחיה", וכתב לבאר כי חבקוק ראה ברוח קדשו שבאחרית הימים יהיה תלוי עיקר קיום התורה רק באמונה, שאם האמונה ביסודות התורה תהיה חזקה תתקיים התורה כולה, ואם העיקר הזה יתרופף ח"ו אז כל קיום התורה יתרופף. ולכך חובה מוטלת עלינו לחפש דרכים איך לחזק ולעלות את דרגות האמונה שבנו.

הרמב"ם בפי' המשניות סוף ברכות כתב וז"ל יקר בעיני ללמד עיקר מעיקרי הדת והאמונה יותר מכל אשר אלמד. ובסנהדרין (ריש פ"י) לאחר שביאר את "ג עיקרי האמונה כתב וז"ל, עשיתי זה לפי שראיתי תועלת באמונה, ולכן דע אותם הצלח בהם

וחזור עליהם פעמים רבות, והתבונן בהם התבוננות יפה, ואם השיאך לבך ותחשוב שהגיע לך ענייניו מפעם אחת או עשרה, הרי השי"ת יודע שהשיאך לבך על שקר, ולכן לא תמהר בקריאתו כי אני לא חברתיו כפי מה שמזדמן לי אלא לאחר עיון גדול והתבוננות. בהקדמה לספר דרך ה' ביאר הרמח"ל כונתי בחיבורי להציע את כללי האמונה והעבודה על בורים באופן שתוכל לעמוד עליהם על נכון מוצל מן הערבוב והמבוכה.

חובה מוטלת עלינו ללמוד לעיין ולהעמיק לחנך וללמד את בנינו ותלמידיו את העניינים האלו, כדי לקיים את ה"וידעת" שמזה נוכל להגיע ל"והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים".

בקונטרס הנ"ל הארכנו במראה מקומות מדברי הראשונים האחרונים ורבותינו לבאר את מצות האמונה מהותה חשיבותה ודרכי השגתה.

בביאור מעלת פשטותה של אמונה

עוד ראיתי לנכון להעתיק מקצת מהמ"מ שלקטתי בקונטרס הנ"ל לבאר את גודל המעלה שיש לחיות עם אמונה תמימה ופשוטה.

הרמב"ם בפ"ב מהל' ע"ז ה"ג כתב וז"ל, דעתו של אדם קצרה ולא כל הדעות יכולות להשיג האמת על בוריו, אם ימשך כל אדם אחר מחשבות ליבו נמצא מחריב את העולם לפי קוצר דעתו וכו', דפעמים יחשוב ביחוד הבורא שמא הוא שמא אינו, מה למעלה מה למטה וכו'. פעמים יחשוב בתורה שמא היא מן השמים שמא אינה, ואינו יודע המידות שידון בהם עד שידע האמת על בוריו ונמצא יוצא לידי מינות, ועל ענין זה הזהירה התורה "ולא תתורו אחרי לבבכם וגו'" ודרשו חז"ל זו מינות, כלומר לא ימשך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה וידמה שמחשבתו משגת האמת.

בספר קובץ מאמרים מאמר על האמונה כתב וז"ל כאשר נתבונן נמצא, כי האמונה שהקב"ה ברא את העולם היא מוכרחת לכל בן דעת אם רק יצא מכלל שוטה ואין כל צורך לשום פילוסופיה להשיג ידיעה זו. בספר מכתב מאליהו (ח"ג, עמ' קעז) הביא מה שכתב רבי נחמן מברסלב זצ"ל שבמקום אשר שם גבולו של השכל, שם מתחילה האמונה, וביאר דאע"פ שאנו חייבים לברר את אמונותינו ע"י השכל, אבל אסור שתהיה גישה מה שאני מבין בשכלי אקבל ומה ששכלי אינו משיג לא אקבל, שהרי האדם משוחד מרצונותיו, ורק ע"י מה שיש לאדם אמונה בקבלה מאבותיו, והאמונה שבאה לו מלימוד התורה, בהם יעסוק האדם שע"י יקרב אל שכלו את יסודות האמונה. ועיין עוד במש"כ בח"א עמ' קע"א. בקובץ אגרות (ח"א, ט"ו) כתב, אם כי עיקרים של אמונות ודעות המקובלות וקבועות לנו יסודותם בעומק החכמה ומחקר המדע אבל הדרך הישרה לפנינו היא ללכת בתום לב ולהאמין אמונה שלימה ופשוטה, וחובתינו להתרחק ממחקר ולאמת בלבבינו את כל העיקרים הפשוטים השגור בפה כל כחכם כהדיוט.

בספר לב שלום (פר' לך לך) כתב את האמונה אפשר להשיג בשכל פשוט והבנה ישרה בלי פילוסופיה, עד שהפילוסוף משיג בדרך מחקר, משיג השכל הישר באופן פשוט. והביא דהגה"צ ר' אליהו לופיאן זצ"ל התבטא ואמר שפעמים החוקר באמונה הוא מתחילה חוקר ואח"כ ח"ו נעשה עוקר. בספר עלי שור (ח"ב, ש"ב עמ' רפ"ח) כתב וז"ל איננו חייבים כלל לבסס אמונותינו בטענות פילוסופיות ובמחקר מעמיק, די לנו להשתמש בשכל הפשוט שלנו כדי לבסס אמונותינו, השכל הבריא איננו מתקשה כלל לעמוד על ההכרח שהקב"ה ברא את העולם. בספר שפתי כהן (פ' בא עמ' קצ"ט) כתב, עם ישראל הם "בני קל חי", האמונה דבוקה בנשמתם ולכך אפילו כל ילד מרגיש את האמונה ואפשר לממש אותה בידיים.

במוסף ש"ק שנת תשס"ז מובא מה שענה מרן הגריא"ל שטיינמן זצ"ל על שאלה שנשאל מדוע לא מקדישים זמן בישיבות ללמד אמונה, וענה אין בכלל שאלה אנו כלל ישראל יש לנו מסורת אבות מאבותינו אברהם יצחק ויעקב, גאולת מצרים ומתן תורה היו כדי להראות לנו בחוש יסוד האמונה הנמסר מאב לבן וכמו שביאר הרמב"ן. אדרבה אין לדבר באופן ישיר להשיג האמונה כי אפילו דברים יותר פשוטים אין לנו אפשרות לדעת ולהבין ולהשכיל, רק עלינו לקיים את הפסוק "צדיק באמונתו יחיה" כשמתבוננים על דרכי החיים יכולים לראות בחוש את האמונה וההשגחה הפרטית וכל זמן שלא מתעוררים לבד לראות לא יועילו הסברים שיסבירו לו, יש להתרחק מכאלו הרוצים להבין בשכלם הדל עניני האמונה אלא עלינו לקיים את הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלוהיך". אין לשמוע מהם שאלתם ואין להתוכח איתם, אשרינו מה טוב חלקינו כי אין לנו שום ספקות ביחודו ית"ש. עכ"ד.

בספר לב אליהו (מערכות התשובה, אמונה) כתב וז"ל, כתיב בקרא (ישעיהו פ"א) "ידע שור קונוה וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן" ויש להתבונן דמה שהשור ידע קונוה הוא ממה שהטביע הקב"ה בנפש השור להכיר את בעליו וכן הוא בחמור, משא"כ מה שישראל נתבעים לידע את השם הנכבד והנורא הרי צריכים לעמול על זה בשכל והשכלה בהעמקה ובינה יתירה בגדלותו יתברך ומה הדימיון, וכתב לישב דהנה הבה ונתבונן בצרכי הבריאה שהכין הקב"ה את צרכי גופו של האדם בעולם שהרי האדם נצרך לכמה דברים לקיום גופו, אויר מים ומזון, ומה שנזקק לו יותר ויותר קל לו להשיגו, וכן הוא גם בצרכי נפשו רוחו ונשמתו, אויר לנפש מהו "האמונה" בלא אמונה אין קיום להנשמה וא"כ ברור שהאדם מתולדתו בכל מקום וזמן מבלי משים וללא יגיעה נטועה בליבו האמונה בהקב"ה אמונה תמה ושלימה, וזה מה שצווה הנביא שכמו

שבטבע בע"ח להכיר את בעליו ק"ו שיש בטבעו הרוחני של הנשמה העליונה להכיר את בוראה ומדוע עמי לא ידע.

בספר משנת ר' אהרון (ח"א, אמונה) כתב בשם הסבא מקלם וז"ל, כן הוטבע בבריאה שכל דבר הנצרך יותר לאדם מצוי יותר והשגתו קלה יותר וכמו האויר שהוא הנצרך ביותר לאדם הוא מצוי בכל מקום והשגתו קלה מאד וכן הוא גם בעניינים הרוחניים דהאמונה היא הנצרכת ביותר לאדם דהיא יסוד הכל "וצדיק באמונתו יחיה" וע"כ יסוד האמונה והידיעות הכלליות שבה קלים להשיגם כי מוכרחים הם בתכלית ההכרה ומשיגים אותם ע"י התבוננות האדם בו בעצמו בבחינת "מבשרי אחזה אלוקים".

פירוט המציאות הקיימת בתוככי הציבור החרדי, בישיבות ובכוללים

לתועלת הקוראים שידעו את המציאות הקיימת בדורינו ראייתי לנכון לפרט את הבתי מדרשות שהוקמו בשנים האחרונות שבהם באו מחנכים מוכשרים חכמים ונבונים לזכות את הרבים בשיטות ובדרכים חדשות איך לחנך ולהתמודד עם הבעיות הקיימות בדורינו. לצערי יש סחף גדול מאוד בתוככי היכלי הישיבות הקדושות ובציבור בכללותו לשמוע דברים חדשים ומעניינים ולא שמים לב שזה לא מתאים לכל אחד ואת הסכנות הגדולות של שיבוש השקפה הטהורה שזה עלול לגרום.

ישנו בית מדרש הנקרא 'בית מדרש הגר"א' שלשם באים הרבה מתלמידי הישיבות הקדושות כדי לשמוע וללמוד מה היא הדרך הנכונה ללמוד את החומש באופן הנקרא 'פשוטו של מקרא', מה הוא היחס הנכון והראוי איך לגשת ולהסתכל מה הוא פרק שנים או חזים וכדומה, עוד מסבירים שם לבחורים ולאברכים כי דרך עבודת הבורא שבה הם הולכים היא חיצונית ומלאה שקרים,

ומעיזים גם לתת להם להבין כי רבותיך עובדים עליך ומשקרים אותך וכאן בבית מדרש תוכל ללמוד איך לעבוד את הבורא בצורה פנימית ואמיתית. ומוסיפים עוד לומר ולשכנע כי האמונה הפשוטה לא מספיקה ולא נותנת את הכח להתמודד עם נסיונות הדור הקשיים ולכך חובה לחפש דרך מעמיקה יותר בהבנה ובהתחברות ל"ג עיקרי האמונה ושיעורים רבים ניתנים שם בענינים אלו.

ישנם שם עוד שיעורים שבהם הם נותנים הסברים על מהות המועדים ועבודתם, הם טוענים כי דרך ישראל סבא מתאימה לדורות הקודמים ונכון וטוב לשמוע את זה אבל בדורינו כשזכינו לעומק ההבנה שהגר"ח ותלמידיו חידשו דרך חדשה בהבנת הסוגיות, ומוסיפים שהנה גם זכה דורינו שכיום הבחורים הטובים לומדים בסדר עיון עם יותר חיבור והבנה לסברות וכו', וא"כ גם בענינים אלו עלינו לחפש ולמצוא דרכים חדשות של יותר הבנה וחיבור לעבודת ה' ולהבנת קיום המצוות ועבודת המועדים.

לצערי הם שכחו שרוב מרביצי התורה בהיכלי הישבות מתנגדים לצורת אופן ונוסח העיון הנ"ל, וכ"כ הם מתעלמים מהיסוד הגדול שהחדיר לנו מרן החתם סופר זצ"ל שפעמים 'חדש אסור מן התורה' ובפרט שלכל רעיון חדש צריך שיהיה גדול בר סמכא עומד על גביו, לאחר בדיקה מעמיקה הוברר לי מעל כל ספק שגדולי הדור דנים האם לאסור את המקום או לא, אבל ידוע לי שאין להם שום סמכות תורנית מובהקת העומדת על גביהם ונותנת להם הסכמה וההכשר שזה דבר נכון וראוי. ישנם כל מיני שמועות המתפרסמות שהכל נמצא תחת פיקוח כפי שביררתי אין לזה שום בסיס אמיתי ונכון.

יש לי ולחברי צער גדול במה שראשי בית המדרש הנ"ל נתלים שהם קבלו את הדרך שבה הם מחנכים ממור"ר הגאון רבי לייב מינצברג זצ"ל. בספר אשכבתא דבן מלך יש הספד של הרה"ג

שליט"א על מו"ר זצ"ל ושם הוא מאריך לבאר כי למד ממנו שנכון וראוי ללמוד את דברי התורה באופן שהדברים יתקבלו על הלב, התורה צריכה להיות מחוברת ללב האדם, כשלמדנו אצלו הרגשנו שלפתע אתה מבין מה זה שבת מהו יו"ט יחס נכון ושלם להלכות ומנהגים, בדבריו היה קסם של אמת של יופי ושל נעימות וכו' עכ"ד. גם אני זכיתי ללמוד שנים רבות ממורינו ר' לייב ומאוד הבנתי את כוונת דברי הרה"ג שליט"א, ואולם באתי לעורר כי כלל גדול הוא בידנו דלפעמים ההבדל בין גיהנום לגן עדן הוא חוט השערה, ידוע כי כלל ישראל קיבלו במעמד הר סיני כתנאי הנקרא 'נעשה קודם לנשמע', הגר"ל מינצברג גדל באווירת הדור הישן שקיבלו את הנעשה בלי שום פקפוק, ורק דבתוכו היה צימאון גדול לזכות גם בנשמע, דהיינו ההבנה והחיבור לדברי התורה, ואולם פשוט וברור לכל מי שהכירו שלא היה שום צל של חשש שההתעסקות בהבנה תפגע אפילו במשהו בעולם המעשה כיון שהתמימות הפשוטה של נעשה קודם לנשמע הייתה טבועה וחדורה בכל רמ"ח איבריו.

ידיעה נוספת חשוב לי להדגיש כי הגר"ל זצ"ל מילדותו עד סוף ימיו היה איש הספר, תלמידים הקרובים אליו מעידים כי היתה לו ידיעה רחבה של כל ספרי הראשונים והאחרונים, ולאחר ידיעותיו המקיפות ניסה לסכם ולסדר מה הוא הבין מכל מה שהוא ראה וקרא, וכמובן שגם השתמש בכח החידוש הנפלא שהיתה לו. וגם בזה היו חולקים על דרך החשיבה שהוא פיתח, זכורני איך שאבי מו"ר זצ"ל גער בי כשציטטתי בפניו את ההסתכלות והיחס שהגר"ל לימד איך להבין ולהתייחס ליראת הדין דר"ה. קבלתי תגובה לדברי במה שאמרו שגם הגר"ל מינצברג זילזל באופן ובצורה שעולם הישיבות מתייחס ליום חג השבועות כיום חג מתן תורה והוא כביכול לימד כי הוא חג הקציר שצריך לצאת לשדות כדי לחגוג. אני וכל חברי תלמידיו המובהקים הזדעזענו לשמוע ולראות כי כל החכמים החדשים מנסים להתעלות בשיטתו של מורנו ורבינו. שנים רבות זכיתי

לשמוע את שיחותיו הנמצאים בקלטות, עשרות ספרי "בן מלך" נמצאים על מדפי הספרים, צאו ובדקו וראו כי אפילו רמז רמיזה לאיזה שהוא זלזול אין בכל שיחותיו, זה ההפך הגמור מכל האישיות שלו. הגר"ל חינך את כולנו בקדושת עולם הישיבות וברוממות של חג מתן תורה הנמצאת באוירת הישיבות ורק דבא להוסיף ולהסביר את ענין חג הקציר המוזכר בתורה, ואיך שאין בזה סתירה ליום מתן תורתנו המוזכר בנוסח התפילה. כואב הלב לראות שמנסים לטהר את הביקורת שיש על הנוסח והניסוח הנמצא בבית מדרשם במורינו ורבינו.

ציטוטים מהשיעורים הנאמרים שם

ראיתי לנכון להמחיש ולהביא בפני הקוראים ציטוטים מקלטות ששמעתי מהשיעורים הנאמרים שם, ותמלילים שנכתבו על ידי שומעי השיעורים, כמובן שהנוסח והסגנון של הדברים שנכתבו הם באחריות הכותב, אבל בודאי שאפשר להכיר מתוך זה את הנוסח והסגנון הנאמרים בשיעורים אלו.

באתי בזה להעיד בפניכם כי התחושה ההתרשמות וההרגשה שהיתה לי בזמן ששמעתי את קלטות השיעורים, היתה כי אני נמצא במפגש פרופסורים המנתחים את הגישה הנכונה לתלמוד בבלי, את אופן וצורת ההסתכלות הנכונה מה היא חובת האדם בעולמו, מי אני ומה רוצים ממני, עוד הם חוקרים ומנסים להבין בהסברים אנושיים מה הם מועדי ישראל ומצותיהם, ואתן כמה דוגמאות.

בשיעור בישיבת המשך הזמן ביד בנימין מוסר השיעור מנסה להבין ולהסביר מה היא הגישה של הספרדים הליטאים והחסידיים לנושא קדושה ומבאר כי צריך להיזהר מהמחלה הנקראת אשכנזית שהם גרו בין אומות אשכנז והם מקליפת עשו ולכן אצלהם כל התורה זה קדושה, אפשר לבדוק ספרותית ובסקרים שהחוייה המרכזית מה אומרת התורה זה קדושה,

המתח שיש הוא ממה שהתורה רוצה מבן אדם שלא ילך... וזו היא החוייה האשכנזית וממשיך לפרט ולבאר מה היא הגישה של הספרדים והחסידים לנושא הקדושה.

בשיחה נוספת הוא מבאר מה היא מלחמת היצר וז"ל "יש שני ראשי עבירות היצר, והציניות. היצר מושך לדברים רעים, והציניות מבטלת את האמת. הציניות שייכת למחלקה של ההגיון, וגם היצר החוויתי הוא ציניות, עצם הדיון מתוך החיים, זה הזלזול הגדול באמת."

עוד הוסיף לבאר מה הוא מהות הישיבות וז"ל "אם נגיד למי שלא מכיר ישיבות שכל הישיבע בוחרים ממלאים את מחברותיהם בדברים שהם עצמם אינם מאמינים בהם וגם שיעורי הראשי ישיבות אינם אמת וזה ידוע. גם בשיחות על מידת האמת, אומרים דברים רבים שאינם עומדים במבחן האמת וכן בשיחה בראש השנה עצמה. רק מתכוונים שבאמת יש כאן משהוא אחר וכו' אבל בשטח זה לא עובר בקורת ומבחינה עובדתית אוביקטיבית יבשה זה לא אמת וודאי יש סיבה של לחדד התלמידים, ובאגדה בכלל לא מתכוונים שזה הפירוש אבל בסופו של דבר אדם יכול להגיע לגיל שבעים ולא אמר מילה אחת אמת הכל לחדד התלמידים, ופלפול, ודרוש, והספדים. רק הרעיונות הם נכונים וכו' וכו'. ודאי שאדם מבחון לא יאמין שיש כזה דבר אצל אנשים נורמליים."

ובביאור תפקיד האדם בעבודתו בעולם הזה כתב וז"ל "מה באמת הנקודה. אנשים מציבים נקודה מרכזית שבה הם מאמינים וסביב זה חייבים לבנות מעטפת לא עובדתית. וזה בגלל טבע העולם שאינו מעבדה. מי שלא מבין את הנקודה הזו, לא יבין בשביל מה כל הסיבובים. ומי שמכיר יודע, שהסיבה שיש כל כך הרבה תירוצים זה בגלל שיש משהו אחד שהוא כן משנה שאתה רוצה לעשות את המצוות ולהתחבר לעומק של הנקודות ולכן מדקדקים בטעות סופר, ולא מקפידים על

הדרוש." (אני מתנצל שאני מצטט מילים שאני לא יודע איך לקרוא אותם)

בשיעור לבאר את מצות תפילין ומצה הוא כותב וז"ל: בדרך כלל כשבאים להסביר תפילין אומרים שקושרים את התפילין שנדע ונרגיש וכו', ידוע שתפילין זה 'תכשיט לחשובי מצרים' והדבר שהיה קישוט מצרי הוא כמו הבתים אבל הפרשיות הוא ענין אחר וכו'. בשיעור נוסף הוא מסביר את דברי חז"ל שמצה נקראת לחם עוני משום שעונים עליו דברים הרבה, דהכוונה בזה שיש מושג אצל בני אדם שכשרוצים לדבר יושבים על אוכל, ובלי זה, זה מדי רשמי ולא אנושי, וגם חסר בישיבה יחד כשה בלי אוכל, וכו'.

ובשיעור על פסח כתב וז"ל: הסיבה שבדיקת חמץ היא בלילה משום שתהיו ריאלים אין מציאות לעשות מהפכה באמצע היום, ספונג'ה באמצע היום זה משהו שלא נברא. בשיעור על הדלקת נרות חנוכה הוא כותב וז"ל הראוי לחג ניצחון המכבים הוא טבע האדם להדליק נרות בימי החורף שהלילה ארוך וכולם בבתים, ובחוץ יש סער וקור ואין הירח מאיר מפני העננים והוא הזמן הראוי להדליק נרות ולשבת אצלם, עוד האריך לבאר שם מי קבע את חנוכה ואיך קבעו בצורה מזעזעת וחצופה.

קבלתי עוד שיעור שכותרת השיעור הוא ביאור בעניין הלכות קניינים שבגמרא לדורנו, וז"ל אנשים אומרים שכל הקניינים לא מסתדרים עם המציאות של דורנו, צריך לדעת דבר פשוט המציאות של הקניינים של הגמ' קרוב הרבה יותר להבדיל לחוקי הרומאים מאשר למציאות של ימינו הם לא נכתבו למציאות של ימינו כזה לא מתאים, עפרא לפומיה. ובביאור דין כל דאלים גבר כתב וז"ל: בגמרא זה לא כלל, זה נקבע רק בתוס', האם יעלה על הדעת שחז"ל נתנו לפורעים להשתולל ברחובות, צריך לבדוק אם היה זמן בעם ישראל שהתשמשו בכלל הזה, הלמדות הקלאסית אומרת וכו'.

בשיעור לבאר את הגישה הנכונה לפרק שנים אוחזין הוא כותב וז"ל "רבי לא כתב סוגיא בנושא חזקות ולא בנושא ספיקות ממון זה הכל חידושים של הקונטרס הספיקות שמעתתא פוסקים קדומים קצת" "יותר מתאים לנו להאמין ששנים אוחזין זה סוגיא של מוחזקות ותפיסה אבל כשמסתכלים על הספר אז מה שהמחבר הקדוש כתב זה פרק על אחד שמוצא מציאות ונראה לי שכדי לנסות לקרוא את זה כסיפור של מציאות" "אני חושב שבאיזה שהוא צורה הראש שלנו מאוד רוצה להאמין שהדין של שנים אוחזין זה דיני ספיקות ממון ומוחזקות" "המשנה מדברת על מקרה קלאסי ששני אנשים מצאו כנראה ביחד וכל אחד אומר שהוא מצא ראשון נו לך תדע מי, כל אחד חושב שהוא מצא אז מה עושים בי"ד לא ילך לברר כי א"א לברר דבר זה האם עדים ראו מי הרים שניה קודם וכו".

סיפרו לי על אחד מתלמידי בית המדרש הנ"ל, אברך שבשכונתו כולם מכירים אותו כאברך בן עליה גדול, שהיתה לו שיחת מרעים עם חבירו ובתוך דבריו התבטא ואמר לו בלשון זלזול "האם באמת אתה מאמין שהסימנים שאוכלים בראש השנה מועילים לשנה טובה" רח"ל.

דומני שאין לי צורך לעייף יותר את הקוראים כדי להדגים את סגנון ונוסח הדברים שנאמרים בשיעורים אלו, ואת הסכנה העצומה שיש לבחורים החשובים כשהם שומעים את התוכן הסגנון והנוסח הנאמר בשיעורים הנ"ל.

עוד מנוסח הדברים הנאמרים בבתי המדרש הנ"ל

כדי להמחיש את הסכנה הוסיף עוד לצטט התכתבות שהיתה לי על דברים שנאמרו בשיחה בישיבת פתחי עולם ואת התגובות שקבלתי למאמרי כדי לתת לקורא תמונה יותר ברורה ובהירה מה הוא הנוסח והסגנון שחלק מבנינו נכדינו ותלמידינו שומעים ודנים בהם.

אני מעתיק תמליל של שיחה בשם "האמת והשלום אהבו" שנאמרה בבית המדרש הנ"ל ופורסמה ברבים, וז"ל:

"יש תפיסות שונות שיש פער ביניהם, יש בעולם שני סוגי מבט איך להתייחס לתורה כולה ואיך להתייחס לחיים, עולם הישיבות ועולם התורה לא יכול להתקיים בלעדי יש ציבור שצריך קול אחר, יש סוגי אנשים והם צריכים גישות אחרות לתורה, יש אנשים שונים בעולם הצורכים דרכים שונות בתורה ובעבודת ה' זאת היא המציאות וכו', לא צריך לספר לי מה עוד יש בישיבת חברון יש שם כאלה שזקוקים לדברים אחרים, האם מי שהוא רוצה שבזמן שהם מתקשרים אלי אתן להם את המספר של ... הם צריכים ותלויים בזה שיתנו להם תורה אחרת, יש אנשים שמטרידים אותם שאלות שונות שאין להם מילים לשאלות שלהם, יש להם תחושה כוללת שהמערכת זרה להם והם לא מחוברים אליה, ישיבת חברון איננה מסוגלת לתת לבחורים אלה את מזונם האם זה אומר שהם אמורים להרגיש לא נוח בזה שהם צריכים דברים אחרים, למדוני רבותיי שהתורה תורת משה אמת אמורה להשיב להם ולהיות מזון אמתי לחיים שלהם, יש שאלות שלא הטרידו לפני עשרים ואנו משתדלים לענות עליהם באופן שיחבר אותם לעולם התורה, עם ישראל צריך שיהיה דבר כזה בצד כדי לענות תשובות לאותם אנשים שקשה להם ונמצאים במצוקה ורוצים תשובה לשאלות שלהם, עלינו להכיר בעובדה שעולם התורה מורכב יותר מדרך אחת", עכ"ל.

הראתי את הדברים הנ"ל להרה"ג שליט"א, וקבלתי את תשובתו וז"ל:

בעקבות הערתכם המחכימה הדגשתי באזני תלמידי בכל שיעור שלי שנפל אי דיוק בניסוח של הדברים, ובודאי אין צורך לאף אחד לצאת מחוץ לשיבה הק' וכל דרכי החשיבה בלימוד התורה בעיון ובהבנה הוא דרך הישיבה וכו', וכל זה הוא רוח הישיבה הק' שמימות א"א ע"ה בלי שום שינוי וכו', כללו של דבר לימוד התורה בהלכה ובאגדה בעיון לפי דרכי ההבנה המשתנים מדור לדור ומקבוצה לקבוצה הוא עצמו רוח הישיבה הק' וממנה לא נזוע. כוונתי במאמר הנ"ל הוא שבתוך הישיבה עצמה צריך להבחין בדרך הסלולה לכולם, לאלה הזקוקים לגוונים אחרים והכל בתוך הישיבה. ישיבת פתחי עולם שנוסדה ע"י מורינו הגר"מ שפירא זצ"ל נבנתה על פי צורת הישיבות הק', והקפיד על כך מאוד ואת צוואתו אנו שומרים מכל משמר, אני מודה לכם מאוד על דיוק הדברים והשי"ת ישמרנו שלא נגיע למכשול וטעות, עכ"ל.

במכתב תגובה שכתבתי לשיחה הנ"ל הארכתי לבאר את הכאב שהיה לי לקרוא את הבלבול, ולתקן את הסילוף ועיות המציאות הקיימת, ולחזק את היחס הנכון והישר הראוי להבנת מהותה ומציאותה של הישיבה בדורינו ואת הנוסח של אמירת השיחות והחינוך בחובת האדם בעולמו כפי שקבלנו מאבותינו ורבותינו. אצטט מכתב תגובה שקבלתי למכתבי מאחד מתלמידי בית המדרש הנ"ל כדי שתראו תבינו ותשפטו מה הסכנה שיש בגישה החדשה הנ"ל וז"ל:

"ברצוני להגיב למאמרו של הרב פאליי שעונה כביכול לשיעור 'האמת והשלום אהבו', אינני מתיימר לייצג את דעת ראש הישיבה ואת דעת בית המדרש אלא את דעתי האישית בלבד. המציאות כיום היא שהישיבות לא בנויות להתמודד עם שאלות מסוג חדש, למשל פרשת משפטים אומרת שמכה אביו ואמו מות יומת. זה נראה למישהו סביר לתת עונש מות על מכה

לאבא? דמינו לכם שאתם בככר העיר ואתם רואים אדם נחנק למות אתם שואלים מדוע? עונים לכם הוא נתן סטירה לאבא שלו ובמקרה יצא קצת דם. זה נראה למישהו סביר? איזה תשובה יענו לו בישיבות? הרב פאליי הראה לנו במדויק מה יענו לו יכנו אותו 'חוכמולוג מתפלסף מתלהם ומתוסכל' אבל השאלה הזאת מציקה לו זה לא נראה לו סביר זה לא נראה לו הגיוני."

עוד כתב "אנחנו אומרים כל יום בתפילת מעריב 'הקל הנפרע לנו מצרינו ומשלם גמול לכל אויבי נפשנו' האם זה באמת כך? המציאות אומרת שזה לא תמיד נכון, איזה עונש קבלו הנאצים, הקוזקים, וכו'. אז איך אתה מצפה ממני לומר זאת כל ערב? זה מציק לי זה מפריע לי לא מצליח להירדם בגלל זה. אבל הרב פלאי מעדיף לכנות אותי 'חוכמולוג מתפלסף מתלהם ומתוסכל' זה חמור מאוד, נכון אני באמת מתוסכל כי אני לא מוצא מענה, למה זו שאלה פחות לגיטימית מלהבין פשט בסוגיא? תורתנו היא תורת חיים היא אמורה להתאים ולהסתדר עם המציאות, האם יש פחד שלא תמצא תשובה? אם באמת יש לתורה תשובה לכל דבר למה אתם מפחדים לעלות את השאלות הללו לדיון?"

עוד הוסיף וכתב "לסיכומו של דבר כולנו גדלנו בעולם הישיבות את עיקר חיינו הרוחניים קיבלנו שם, אנחנו חלק אינטגרלי מהעולם וכל נסיון לבדל אותנו לא יצלח וכו'. אנחנו אנשים שהקב"ה שם בליבנו שאלות שלא קבלנו עליהם מענה ולא יכלנו לשאול אותם בעולם הישיבות, ובישיבת פתחי עולם קבלנו תשובה מזור, קירבה להקב"ה, ושמחה בעבודת ה' וחי עולם."

בדומי שהדברים שנכתבו מדברים בעד עצמם ואין צורך להוסיף ולהסביר את הסכנה שיש לבחורים בשנות הבנייה הרוחנית שלהם לשמוע ולדון בנושאים אלו ובפרט בנוסח ובניסוח הנ"ל.

זהירות הנצרכת מארגון 'אקשיבה'

ראיתי לנכון לצרף למאמר זה עוד הערה על הנעשה והמתרחש בדורנו כדי לעורר את יתר הזהירות הנצרכת בדורינו ממה שאנו נפגשים גם בדרך מקרה.

נזדמן לי לראות על שולחן בבית המדרש בשכונתי ספר בשם "אקשיבה" ובו שו"ת לכל סוגי השאלות שמציקות לרבים מכל גווני היהדות החרדית, על כריכת הספר מודפס כי ספר זה מיועד למטפלים ולמחנכים בלבד, זה מיד עורר אותי להבין כי מחברי הספר מתעלמים מן המציאות הקיימת שהרי כותרת זו רק מעוררת סקרנות לכל צעיר נער ונערה לעיין בספר זה. פתחתי את הספר והופתעתי שלספר הדן בכ"כ הרבה נושאים רגישים שיש סכנה לצעירים לקרוא אותם, אין שום הסכמה ולא כתובת עם שם שאפשר לפנות אליו בהערות וביקורות מלבד שמו של ראש הארגון וכתובת מייל. שמעתי עוד שרבים מהעונים שם את התשובות על השאלות הנשאלות בספר הם בוגרי מכוניס למיניהם. ובאתי בשאלה האם מן הראוי שהם אלו שיתנו את העצות למטפלים ומחנכים מה לענות ואיך לענות, אתמהה.

חשוב לציין את מה שהעירו לי, שיש בבני ברק ג"כ ארגון הנקרא אקשיבה העושה עבודת קודש, ואין כוונתי אליהם.

בהקדמת הספר כתובה הבהרה וז"ל, "אקשיבה" הוא ארגון חרדי לכל דבר וענין, והוא מחויב לתורה ולהלכה המקובלת והמסורה ע"י גדולי הדור שבכל דור, והארגון מתייעץ באופן תדיר עם ת"ח וגם מופנות שאלות לגדולי דורנו. ואולם לא מוזכר שם, שום שם או כתובת היכולה לאמת ענין זה. באתי לעורר את הציבור על תופעה חדשה המתפתחת והולכת בדורנו והיא שקמים מדריכים ומחנכים חדשים שבאים לזכות אותנו ע"י שהם נותנים לנו עצות ודרכים איך ללמד, איך לחנך, איך להשיב, הם שכחו דבר יסודי ומהותי שיש לנו דרך סלולה ומבוססת הנקראת דרך ישראל סבא במסורת רבותינו מעתיקי השמועה. כלל גדול בידנו לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, ישנם

ארגונים ומוסדות הדואגים להגדיל תורה ולהאדירה וישר כוח גדול מגיע להם, ואולם זהירות יתר צריך להיות חכם המכיר את מקומו ולדעת את הגבול בין עזרה וסיוע לנצרך לבין לההפך ולהיות מדברנא דחינוך. ישנו עוד כלל יסודי ומהותי כי לא כל מה שחושבים מדברים, לא כל מה שמדברים ביחידות ובאופן אישי מפרסמים וכ"ש מדפיסים, וכבר עוררו אותנו חז"ל 'חכמים הוו זהירים בדבריכם' וכ"ש בהדפסתכם.

כבר כתבתי בפתח דבר כי אין לי את הכישורים וכ"ש את הסמכות להיות הבודק והקובע מה נכון ומה לא נכון אבל כתלמיד שזכיתי בכל ימי ליישב בישיבה בין החכמים באתי לעורר שלא נהיה 'פתי המאמין לכל דבר' ולא נאמין לכל הצהרה והבהרה המודפסת בראש כל ספר או נאמרת בע"פ אלא לבדוק באופן יסודי האם יש על מי לסמוך שהרי בדיני נפשות קא עסקינן, עלינו לזכור תמיד כי יש לנו את מסורת החינוך מאבותינו ורבותינו ואסור לנו לזוז ממנה אפילו כחוט השערה.

זהירות הנצרכת מסדנת 'מח ולב'

ארשה לעצמי לשתף את הקוראים בעוד הרגשה מוזרה שהיתה לי על עצמי כשחשבתי שבתוך עמי אנוכי יושב, ושאני מכיר ויודע את הקורה במחננו פנימה, ולפתע פתאום כשסיפרתי לידיד קרוב ת"ח ומחנך מופלג על המכתב שכתבתי, הוא פנה אלי בשאלה ומה עם שיטת שקוף בסדנת 'מח ולב', לא הבנתי את כוונתו. וכשהלכתי לברר התברר לי שיש אברכים גם מהמשפחות הנכבדות ביותר שהחליטו שבדורנו שנתרבו המקרים של אנשים שנבוכים עם עצמם, עם חינוך ילדיהם, ושיש מהם הסובלים מקשיים בתוך ביתם והם דברים שהיו מאז ומעולם, ושגם בזה יש לנו דרך סלולה במסורת רבותינו איך לעזור, לתמוך ולייעץ כדוגמת מו"ר ר' שלמה הופמן זצ"ל שקיבל ממו"ר ר' אייזיק שר זצ"ל את דרך העזרה והסיוע, והוא גם מצא לכל דבר סימוכין משמונה פרקים לרמב"ם, מביאור הגר"א למשלי ומשאר ספרי הקודש איך לטפל בכל נבכי הנפש. בארה"ב

גם היה רבי יעקב גרינוולד זצ"ל ממונסי שחיבר את הספר "שבעים כוחות לנפש" ועמד בקשר רצוף עם מרן הסטייפלר זצ"ל איך להתייחס ולטפל בכל הבעיות הנ"ל. ובדורנו החליטו החכמים שלשנות 2020 כל זה לא מספיק ולא מתאים ומחפשים דרכים חדשות מחכמה בגויים תאמין שלא היו אצלנו בכל הדורות. שמעתי שיש חילוקי דעות בין הבודקים איך להתייחס לסדנת מח ולב, אני לא ראוי ומוסמך להכניס ראשי לבין ההרים הגדולים אבל פליאה נשגבה יש לי מה קרה לנו שאנחנו צריכים את זה.

באתי לידע אתכם בעדות ממקור ראשון שסיפר לי מה היא הסדנא הנקראת שקוף ומה היא דרך ושיטת הטיפול שהם מציעים. ראש הארגון הוא בעל תשובה השייך לחסידות ברסלב שהעתיק את שיטות הטיפול של חכמה בגויים והתאים אותם שיהיו מתאימים לטיפול בתוך הציבור הדתי והחרדי. בהמשך מחנכים חשובים מתוך בתי מדרשינו שהשתתפו בסדנא זו העתיקו והתאימו את השיטה הזאת לציבור האברכים ובני הישיבות ויצרו סדנא הנקראת 'מח ולב' שהיא פועלת בשיטת שקוף בהתאמה לנוסח הישיבתי. אני חייב לציין ששמעתי עדויות מאנשים ונשים שהעידו על עצמם שסדנא זו הצילה להם את חייהם, אבל חובה עלינו לזכור את עצת שלמה המלך דכמו שנאמר "חנוך לנער ע"פ דרכו" הוא הדין תעזור ותסייע לבוגר ע"פ מהותו ותכונתו, ובלי להיכנס לפרטים, עלינו לזכור כי לא מה שטוב ומועיל לאדם שבטבעו בתכונתו ובמהותו הוא זקוק לנוסח הזה, הוא גם טוב וראוי לאדם אחר.

עלינו לזכור כי בכל עבודתינו הרוחנית חובה עלינו לחשבן את חשבוננו של עולם שהוא הפסד טיפול כנגד שכרו. ראיתי לנכון לציין את ההפסד והחסרון הגדול שיש בשיטה זו כדי שלא נתפתה לכל הצעה שבאים להציע לנו אלא לבדוק בשבע עיניים האם זה ראוי ומתאים לנו. הייתי בהלם מוחלט כאשר שמעתי שיש הבאים לאנשי חינוך מוסמכים ומנוסים ומצעים להם כי

חובה עליהם להשתתף בסדנת מח ולב למחנכים כדי לקבל כלים חדשים איך לחנך ולהתמודד עם הבעיות המצויות בדורינו, פליאה נשגבה יש לי איך מחנכים מוסמכים מתפתים והולכים לשמוע בלי לבדוק.

כבר הוזכר לעיל על המחשבה שישנה אם לא יועיל לא יזיק לצורך כך ראיתי לנכון לפרט במקצת את אופן וצורת הסדנא ואת החששות להיזקים שיש מזה:

בנוסח הטופס לרישום לסדנא הם כותבים "כי סדנת מח ולב מיועדת לכל מי שרוצה לעשות שינוי פנימי לחייו ולהתחבר באופן עמוק יותר לעצמו, לאשתו ולילדיו, וכמובן להשי"ת, הסדנא מיועדת למי שמתכוון ברצינות לפעול בהתאם להנחיות שינתנו בסדנא". כל מי שנרשם לסדנא מקבל שאלון התאמה שיש שם שאלות מוזרות הסותרות את צנעת הפרט לדוגמא האם אני מרוצה מהקשר שלי עם אשתי, האם אנשים סומכים עלי ומעריכים אותי, האם אני חושב שאני אדם חיובי וטוב וכו'. שיטת סדנא זו פוגעת בדברי הפסוק "ויגבה ליבו בדרכי ה'" כאשר היא יוצרת אצל המשתתף הרגשת תלות וחיבור לחברי הקבוצה ולהעומד בראשה ולחבר התומך. סדנא זו נעשה במפגשים קבוצתיים כאשר כל אחד מחברי הקבוצה מספר ברבים את הקשיים שלו עם עצמו ומשפחתו וזה כנגד מה שכתוב בתהילים "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה" כל בר דעת מבין את התקלות והנזקים העלולים לצאת מזה. עוד שמעתי שהם משתמשים בדרכים שלא שמעתם אוזן מעולם, כגון לצעוק בקול גדול, ועוד כל מיני שגעונות כשכל אחד מדבר על עצמו

קול זעקה ומחאה

סערת רגשות מתחוללת בקרבי כשנוכחתי לראות את כל הנעשה בתוכינו ובפרט ממה שתלמידי חכמים שלדעתי הם טועים והם באים במטרה לתקן ולשפר, ולפי הנראה הם פוגעים מקלקלים ומשבשים את היחס הראוי להשקפה הנכונה בראייה האמיתית בטהרת וקדושת אופן וצורת החינוך של פח השמן הטהור החתום בחותמם של רבותינו מצוקי ארץ מעתיקי השמועה שהנחילו לדורינו, כשהם באים ללמדינו דרכים חדשות ומוזרות.

באתי להשמיע ברבים את כאבי, ב"ה זכיתי שמיום עומדי על דעתי עד היום הזה גדלתי בין החכמים, בבית אבי מו"ר זצ"ל, אצל רבותיי בישיבה הק' שכל ימי זכיתי להסתופף בצילה, עוד קבלתי וינקתי כל ימי חיי מהרבה ראשי ישיבות, משגיחים, מחנכים ומגיידים מצעירותי עד היום הזה. הרבה גם למדתי ממה שקראתי ועינתי בספרי רבותינו מהדור העבר, וב"ה גם זכיתי לראות מקרוב את התוצאות הנפלאות של אופן וצורת החינוך הנ"ל. מרשה אני לעצמי לעמוד ולשאול שאלה נוקבת ועיקרית על איזה שאלות ועל איזה דברים שנשאלים בדור החדש אתם טוענים שאין מענה מספיק באופן ובצורה של החינוך הנמצא בישיבתנו ובשאר הישיבות הק' הנמצאים בדורנו, מדוע אתם מחפשים דרכים חדשות, מה חסר לנו?

באתי להביע את הפליאה הנשגבה שיש לי. אפתח את דברי בזעקת הנביא "אותי עזבו מים חיים לחצוב להם בורות נשברים אשר לא יכילו המים", ובאתי לשאול את אחיי ורעיי החשובים, מה קרה לכם שעזבתם את באר מים חיים של המסורת הקדושה והטהורה בנוסח ובניסוח הקיים בתוככי הישיבות הקדושות מקדמת דנא והרגשתם צורך ללכת לחפש נוסחאות חדשות שבקושי מתאימות למרצים ליהדות, לדעתי

נוסח וצורת מסירת שיחות אלו מתאימות לאוניברסיטאות ולא לבני ישיבות.

מה קרה שאתם מחפשים לשמוע הגיגים ודמיונות מוזרים ומופרעים שלא עלו על לבות ומחשבות אבותינו מעולם, אני שובר את ראשי לנסות ולהבין את שורש הסיבה שגרמה לכם לטירוף ולשיגעון הזה, ניסיתי לחשוב שאולי חיפשתם תחליף לפורקן שעמלי התורה צריכים לעשות לעצמם מפעם לפעם, וחשבתי שאולי ישנם בחורים ואברכים שבמקום ללכת לשמוע את שירי קרליבך מההיפים והטיפוסים מצפת, במקום לשבת בזיץ עם סיפורי קרליבך וכדו', במקום ללכת לטיפוסי הרים ומסלולים מפרכים וכדו' מצאו בדורינו פורקן חדש של שחרור והתאווררות, והוא ע"י שהולכים לשמוע ולדון על גופי התורה ועיקרי האמונה בשיעורים אלו. באתי להזכיר את מה שאמרו לנו חז"ל מין במינו מחריב, שלא במינו אינו מחריב, ולכן בוודאי שעדיף ללכת להתאוורר במושגים שאינם מתוככי עיקרי האמונה והיהדות והתורה, מאשר ללכת לשמוע ולחשוב על דברים מסוכנים כאלו,

אולם לצערי התברר לי שהמציאות הקיימת היא שישנם החושבים 'נעבעך' ברצינות שמצאו דרך חדשה ומעניינת בהבנת התורה וקיום המצוות עם יותר חיבור, וגילו את האופן הנכון איך להתייחס ולהרגיש את עבודת המועדים. ועל זה באתי לזעוק זעקה גדולה ומרה אוי לנו שכך עלתה בימינו.

ברצוני להדגיש כי אני זוכר ויודע את מה שאמרו לנו חז"ל 'לעולם ילמד אדם היכן שליבו חפץ' ואין לי שום טענה על מי שמרגיש, מי שמעוניין ורוצה לשמוע את הדרך הנ"ל שזכותו ללכת וללמוד היכן ואת מה שליבו חפץ, כל דברי נאמרים לבחור ואברך מן השורה ההולך בדרך הישרה והסלולה וכשהוא שומע על מקומות אלו הוא מתפתה להצטרף בלי לדעת במה מדובר. ובאתי לעורר כי חובה להיות מחשב את ההפסד והסיכון שיש בשמיעת דבר חדש ומעניין כנגד שכרו. עוד רציתי להזכיר את

מה שלימדנו חז"ל כי נקיי הדעת לא היו יושבים אלא אם כן יודעים מי יושב עמם ומשום שהאדם מושפע מסביבתו כמו שכתב הרמב"ם, שימו לבכם האם אין סכנה להיות בדיונים הנאמרים במקומות הנ"ל, האם ראוי לשמוע את כל השאלות המוזרות והמסוכנות, אתמהה. באתי להזכירכם כי חז"ל אסרו לנו להיכנס גם למקום סכנה רוחנית, האם אין לכם חשש מבלבול בהליכה למקומות אלו?.

בביאור מהות הישיבה ומסורת החינוך הישיבתי

כשאנחנו באים לחפש את הדרכים איך להתחזק ולשמר את מסורת החינוך הנקראת דרך ישראל סבא, ולחזק את הביטחון העצמי האמור להיות לנו, ולסתור את מה שמנסים החכמים החדשים לרופף אותו, כדי לתת לעצמינו את החוזק שנאמין בכל ליבינו בכלי ההתמודדות הנפלאים שיש לנו באופן ובצורת החינוך הקיימת בתוכינו, ראיתי לנכון להעתיק את מש"כ רבותינו.

אצטט מה שכתב בחוברת התבונה הגאון רא"ל מאלין זצ"ל לבאר מה הוא צורת הישיבה וז"ל, כמו שיש צורת תפילין המקובלת ממרע"ה מסיני, וצורת מזוזה וצורת ס"ת כענין זה ממש יש גם צורת ישיבה המקובלת מרבותינו ואסור לשנות את המטבע של ישיבה אפי' בכי הוא זה. מרגלא בפומיה דרבינו המשגיח הגה"צ ר' ירוחם זצ"ל ישיבה בזמן הזה צריכה להיות כמו בימי רבינא ורב אשי והוא היה שומר על צורת הישיבה כאישון עינו שלא תשתנה ח"ו מצורתה שקבלנו מאבותינו, הבורא הוא נצחי, התורה היא נצחית וכמו שא"א שיהיה איזה שינוי בתורה כך א"א שיהיה שינוי בישיבה.

זכה כלל ישראל שבדורנו נתרבו בצורה ובאופן מופלא ספסלי בתי המדרש של עולם הישיבות במסורת רבותינו מעתיקי השמועה שיסדו והדריכו מהו אופן צורת ונוסח החינוך של

עולם הישיבות, מרנין לראות את התוצאות איך שאלפים ורבבות גדלו והתחנכו בעשרות השנים האחרונות בבתי מדרש אלו לשם לתפארת ולתהילה, והקימו בתים מפוארים בישראל. כמה מצער לראות ולשמוע שלאחרונה קמו אברכים ובחורים ובתוכם גם תלמידי חכמים גדולים שבאים לזכות את הרבים ומחדירים רוח חדשה לצעירי הצאן שבתוכי הישיבות ע"י דברי ביקורת, שבדורנו באופן ובצורת החינוך הנמצאים בתוכי הישיבות הק' אין מענה ואין תשובות מספיקות ומספקות לשאלות ולדברים שמטרידים את חלק מן התלמידים.

זכיתי שמיום עומדי על דעתי עד היום הזה גדלתי בין החכמים, בבית אבי מו"ר זצ"ל, אצל רבותיי בישיבה הק' שכל ימי זכיתי להסתופף בצילה, עוד קבלתי וינקתי כל ימי חיי מהרבה ראשי ישיבות, משגיחים, מחנכים ומגידיים מצעירותי עד היום הזה. הרבה גם למדתי ממה שקראתי ועינתי בספרי רבותינו מהדור העבר, וב"ה גם זכיתי לראות מקרוב את התוצאות הנפלאות של אופן וצורת החינוך הנ"ל. ובאתי בזה להעיר ולעורר על החובה המוטלת עלינו להאמין באמונה שלמה שיש לנו מימות עולם עד דורנו את מסורת החינוך שקיבלנו ממעתיקי השמועה של עולם התורה והישיבות, והיא לא תהא מוחלפת עד סוף כל הדורות. למסורת זו אין שום צורך בעזרה מן הצד, יש לה תשובות ברורות ונחרצות על כל השאלות שבעולם גם על השאלות שהיו, ושישנם לכל אחד בעשרים שנה האחרונות עד דורנו.

באתי לשאול עוד שאלה גדולה ונוקבת האם יש איזה חסרון למי שקיבל חינוך לאמונה תמימה ופשוטה, האם לזה יקרא שבישיבות אין תשובות מספקות, האם בחורים שלא מרגישים צורך להעמיק ולחפש אפשר לומר עליהם כי יסודות הדת לא חדורים עמוק עמוק בתוך ליבם? מדוע יש אווירת התנשאות וזלזול בהם!, כל מי שליבו חפץ ויש לו רצון ותשוקה להעמיק ולעיין ביסודות הנ"ל תבוא עליו ברכה, אבל האם בגלל זה למי

שחזק ומבוסס ואיתן בדעתו בכל יסודות הדת מהאמונה התמימה והפשוטה יש חסרון, אתמהה.

בספר קובץ מאמרים מאמר "מדיניות הגלות של אבותינו" הביא בשם הקדוש בעל הח"ח שהיה רגיל לומר, יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה רשומות שם גם עצות מנוסות, וכשם שהתורה נצחית כך עצת התורה היא נצחית, ובתורה יש תשובה על כל השאלות שבעולם וכמבואר בגמ' תענית (ט), ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. אבל דרושות עינים מאירות לראות את מה שכתוב ואיפה זה כתוב, יש בחיי האדם רגעים אשר הוא נאלץ להחליט בענין ידוע ואינו יודע מה להחליט ועליו לחפש את התשובה בתורה, והוסיף עוד לבאר שבסיפורי התורה נכללו גם עצות לכל מה שיקרה בכל הדורות הבאים עד סוף כל הדורות, עכ"ל. ובמשקל זה עלינו להתייחס גם לחינוך של עולם הישיבות ולהאמין שיש בו תשובות לכל השאלות שבעולם גם לכל מה שישאל בכל הדורות הבאים עד סוף כל הדורות.

בטבעו של עולם מאז ומתמיד היו בכלל ישראל ובתוככי עולם הישיבות חכמולגים, מתפלספים, מתמהים ששאלו שאלות שונות ומשונות, אין כל ספק שחובתינו להיות מורי דרך לנבוכים לקרב אתם ולעזור להם, אבל האם בגלל המועטים הנ"ל ואולי בדורינו הם יותר ממועטים מחמת ריבוי הספסלים, יש צורך להכריז ברבים שחינוך הישיבות לא נותן מענה מספיק לנבוכים, יש ב"ה מטפלים גם בתוככי עולם הישיבות היודעים מה לענות ואיך לעזור לכל מיני בחורים ואברכים חכמולגים ומתוסכלים, והאם בגלל הצורך בטיפול בהם צריך ליצור דופי ולומר שצריך שיטה ודרך חדשה, מקובלנו שחדש אסור מן התורה ועלינו לחנך בדרך ישראל סבא בנוסח ובניסוח כפי המסורת שקיבלנו מרבותינו מעתיקי השמועה. חובה מוטלת עלינו לשמור את משמרת הקודש של עולם הישיבות שיהיו

כצורתם ע"פ מסורת הקבלה מדור דור וכמ"ש הגר"ל מאלין במכתבו הנ"ל.

על טענתם שלנסיונות דורינו צריך לחפש דרכים חדשים כדי שהבחורים יוכלו לעמוד בהם, בא אני בזה להעיד שהגאון ר' מיכל יהודה, אבי ר' הירש, ומו"ר ר' שלום שבדרון ועוד מחבריהם זצ"ל התחנכו בצורה מופלגה ומופלאה אצל מורם ורבים הגאון ר' ליב חסמן זצ"ל, כמו"כ אלפים רבים החיים עמנו בדורינו התחנכו אצל הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל ואצל שאר רבותינו בעולם הישיבות, וראינו את האלפים והרבבות שהלכו בדרך זו שעלו והצליחו להיות גידולי פאר והדר, וגם זכו לעמוד כחומה בצורה בכל הנסיונות שבאו עליהם על אף שהם התחנכו רק על יסודות האמונה הפשוטה שהיתה חדורה ומבוססת עמוק עמוק בתוך ליבם, האם שרשרת הזהב המופלאה הזו צריכה להפסק מחמת הנסיונות וההתמודדות שישנם בדור החדש. שמעתי מעדות נאמנה שהגאון ר' מיכל יהודה זצ"ל העיד על עצמו שהוא לא למד מספר דרך ה' רק בזקנותו, האם אפשר ח"ו לומר שהיה לו איזה חיסרון בבניתו הרוחנית אתמהה.

איך מותר לומר שבדורינו אנחנו כבר לא יכולים לחנך את בנינו ונכדינו ואת תלמידינו במסורת אבותינו ורבותינו מכלל כל עולם הישיבות, אלא מוטל עלינו לחפש את מרצי ערכים שיעזרו לנו להחדיר את יסודות האמונה לתלמידינו [אין ספק שהם עושים עבודת קודש כשהם משיבים לאלו שיש להם שאלות וזקוקים לתשובות וכולנו מלאי הערכה אליהם] האם מותר להצהיר להשפיע ולחנך בריש גלי ולומר באופן נחרץ שגם מי שמצד עצמו לא נתקל בשאלות בסוגיות אלו אם הוא רוצה לעמוד בניסיונות הדור הוא חייב ללכת וללמוד את חקר האמונה. ועל טענתם כי מוטל על האדם להתחבר ולהרגיש בהרגשת הלב פנימה את כל הידיעות שיש לו, את הענין הזה כל רבותינו תמיד למדו אותנו וחנכו אותנו את העבודה החשובה

הנקראת עבודת "והשבות אל לבבך" והיינו להביא את הידיעה להרגשת הלב, רבותינו לימדו אותנו עצות ודרכים איך לעשות את זה, האם אנו זקוקים לעצות חדשות.

מרשה אני לעצמי לקיים את הפסוק "ויגבה ליבו בדרכי ה'" ולומר כי שנים רבות אני מתעסק בבעיות ובנסיונות של הדור החדש כמה מאמרים כתבתי בנושא זה, ברור לי כחמה בלי שום ספק ופקפוק שלעולם הישיבות במסורת אבותינו ורבותינו מעתיקי השמועה יש את התשובות לכל השאלות הנ"ל יש לנו את כל כלי המלחמה החזקים ביותר להתמודד בנסיונות הדור בדרך המוסר שהנחילו לנו רבותינו ואין לנו שום צורך בעזרה מבחוץ. אני יודע ומכיר במשך שנים רבות את המציאות הקימת שישנם בחורים ואברכים הזקוקים לזה, וברור לי שחובתם וזכותם המלאה ללכת ולשמוע אצל כל המומחים היודעים לענות על השאלות המורכבות והמסובכות וזכות גדולה יש להם בידעם איך לסייע ולעזור להם אבל האם בגלל זה מותר לומר שלדרך זו נזקקים כל בני הישיבות בדורינו, אתמהא.

פנייה נרגשת להורים ומחנכים לאברכי הכוללים ולתלמידי הישיבות הקדושות היקרים והחביבים לשמור את מסורת החינוך הנקראת הליכה בדרך ישראל סבא

באתי לעורר על פקחת עיניים ושימת לב המוטלת עלינו, הנה בעשור האחרון התפתח מושג שנקרא בשם "החרדים החדשים", בודאי מוטלת עלינו לקרבם, אבל בד בבד חובה גדולה מוטלת עלינו להיזהר שלא ישפיעו על דרכינו שח"ו לא נהפך להיות חלק מהם, בדומה לזה התפתח לאחרונה בתוככי עולם הישיבות קבוצות של בחורים ואברכים כישרוניים בני תורה שיצרו מושג חדש הנקרא "הבחורים והאברכים החושבים והמעמיקים" שבעיני הם נקראים חכמלוגים" רבותינו לא נתנו הוראה להתרחק מהם, אבל באתי בקריאה נרגשת אליכם אחי ורעי בחורים ואברכים יקרים ונכבדים תקיימו את דברי הנביא

"ויגבה לבו בדרכי ה'" היו סמוכים ובטוחים שלהיכלי התורה ההולכים במסורת העתיקה שהנחילו לנו רבותינו שבהם אתם נמצאים, עמלים בתורה, ביראה ובעבודה, יש תשובות נפלאות ונחרצות לכל השאלות שבעולם שהיו, שנמצאים עכשיו, ושהיו בעתיד, אין שום צורך לבנות ביהמ"ד בצד שיענה לנו, בתוכינו נמצאים מחנכים נפלאים הנותנים תשובות כפי מסורת רבותינו לכל שאלה ושאלה. קיימו נא את דברי הנביא "אורח חיים למעלה למשכיל", עלו והצליחו. וזכרו את דברי השו"ע ריש אור"ח שכתב 'אל יבוש מן המלעיגים עליו' גם אם הוא גדול בתורה.

ראיתי לנכון להביא בפניכם את מש"כ בספר שיחות מוסר (מאמר פ) וז"ל, אנו מוצאים בחנה שהתפללה אל הקב"ה (בשמואל א,א) "ונתת לאמתך זרע אנשים", ובגמ' ברכות (לא:): קאמר רב דימי דהכוונה 'לא חכם ולא טיפש', ולכאו' תמוה מדוע התפללה שלא יהי' חכם, וכתב שם לבאר את כוונתה, שלפעמים החכמה היא לרועץ לאדם שע"י זה הוא מבקש חשבונות רבים ונכשל והיא ביקשה שלא יהי' חכם יתר אלא שיהי' לו את המעלה של האדם הישר כאשר עשאו האלוקים בתחילת יצירתו, ולא כאותם אנשים שאין למעשיהם קשר להשגותיהם, ובדורינו עלינו להתפלל ולהזהר שיתר החכמה לא תהיה לנו לרועץ.

באתי בזה ליידע אתכם שבצעירותי גם היתה תקופה שחדרו להיכלי התורה בישיבות הק' אנשים חכמים ומתחכמים שבאו ואמרו גם אנחנו חלק מעולם הישיבות אבל כדאי שתדעו גם את תורת הרב קוק, תורת החסידות ברסלב, חב"ד וכדו', ורבותינו גרשו אותם בבוש פנים והזהירו אותנו שלא להתקרב אליהם, תארו לעצמכם האם יעלה על הדעת שכיום יכנסו חכמים מתוככי עולם הישיבות וישכנעו את הבחורים גם אנחנו חלק אבל כדאי לכם להוסיף וללכת כל היום עם תפילין, יבואו עוד אחרים לעורר את הבחורים שיש מצוה ללכת לגור בין

הערבים, וכדו', התשובה ברורה ונחרצת היו נא מבינים דבר מתוך דבר.

רבותינו בשיחות המוסר של שיטת סלבודקא חנכו והחדירו בנו את הזהירות יתר שצריך כל בן תורה להזהר שחס ושלום לא יכלל במה שאמרו חז"ל בריש ויק"ר 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת [היינו כח ההבדלה והחכמה להיות חכם המכיר את מקומו] נבלה טובה הימנו והיינו מחמת ההזקים שהוא עושה דוקא מחמת גדלותו והכישורים שיש לו. אין לי שום כונה לזלזל וח"ו לפגוע באף אדם וכל שכן בידידי אבל אוי לי אם לא אומר ואפרסם את סערת רגשותי הנ"ל ולעורר שעלינו להיזהר ולהישמר לא להיות מושפע מהם.

ארשה לעצמי להוסיף ולעורר את המחנכים וההורים ולהביא בפניכם את מה שכתב בספר קובץ מאמרים לבאר את דברי חז"ל שאמרו שאחד מסימני עקבתא דמשיחא הוא בזה שפני הדור כפני הכלב דכונתם דטבע הכלב ללכת לפני האדון ולסובב את ראשו כדי לראות לאיזה כיוון אדונו הולך, בעקבתא דמשיחא מחנכי התלמידים שהם נקראים פני הדור יסובבו ראשם לראות מה התלמידים רוצים ולפי זה ינהיגו אותם.

חובה מוטלת עלינו להיות מעתיקי השמועה וללמד את תלמידינו להיות גאים בהליכה במסורת הדורות הנקראת הליכה בדרך ישראל סבא. שמעתי מהגאון ר"א פילץ שליט"א לרמז כן בקרא בראשית (כ"ו, י"ח) "וישב יצחק ויחפור את בארות המים וגו' ויקרא להם שמות אשר קרא להם אביו" פסוק זה בא ללמדנו דבכל דור חובה עלינו לחפור באר מים חיים לחנך את התלמידים בשפה ובנוסח המתאימה לאזניהם אבל חובה גמורה מוטלת עלינו להזהר לקרוא בשמות שקרא להם אביהם. חובה עלינו להזכיר לעצמינו באופן תמידי את דברי רש"י בפרשת השירה "אלוקי אבי" לא אני תחילת הקדושה אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלוקתו עלי מימי אבותי. שמעתי וארטל שאומרים שלפעמים "ברוב גאונך תהרוס". ועלינו להיזהר

מהגאונים הבאים לסייע לנו להיבנות שלא יגרמו לנו להרס ולחורבן.

אסיים בתפילה ובתקווה שנזכה שיקויים בנו דברי המשורר 'ולמזהיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר'. נקיים כולנו את הפסוק חזק חזק ונתחזק להמשיך ללכת בבטחון בגאווה במסורת רבותינו מעתיקי השמועה.

הכותב וחותם בצער ובעוגמת נפש גדולה מתוך כאב לב עמוק
יקירכם ומוקירכם
שלמה זלמן פאליי

נ.ב.

ראיתי לנכון לצרף למאמר זה עוד הערה והוא:

שימת הלב המוטלת עלינו גם בתוך הקודש פנימה.

ברצוני לידע את הקוראים כי כל מאמרי ההשקפה הנדפסים ב'מוסף שבת קודש' שנכתבים ע"י רבנים ומחנכים, דקות הנוסח והניסוח של הדברים הם באחריות רבני וסופרי המוסף, כיון שהם עוברים עריכה לשונית על ידם, ולא נכתבים בניסוח שהרבנים כתבו.

במוסף ש"ק פרשת יתרו תש"פ הובא מאמר תחת הכותרת ראה אמונה, ושם נשאלו שאלות וז"ל "האם באמת ידיעת וחקר האמונה נצרכים לכל בן תורה בימינו אף במידה והוא מצד עצמו לא נתקל בשאלות בסוגיות אלו" "אין די בידיעת האמונה הבסיסית והפשוטה, מה שמקבל כל אחד מבית אביו ומרבותיו? היא לא מספיקה ליצור את חומת המגן האמורה"

בתחילת המאמר מובא מה שהורה מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל שיש צורך בדורינו לנסות ללמד אמונה בכל פינה ופינה

שרק ניתן, וביאר את דבריו דכל מי שלוקח את יסודות האמונה כמובנים מאליהם הוא יכשל ח"ו כשיבוא לידי מבחן וזו הסיבה שמרן הגריא"ל שעינו היתה בוחנת והכיר את דורינו ראה לנכון והורה לפעול בתחום עכ"ד. בהמשך דבריו הוא מאריך לבאר כי ידיעת וחקר האמונה נצרך לכל בן תורה בימינו אף במידה והוא מצד עצמו לא נתקל בשאלות בסוגיות אלה. וכדי לבאר את חקר האמונה הוא מביא שו"ת שהיה לו עם עו"ד מתל אביב וכד'.

מתוכן הדברים הנ"ל ניתן היה להבין שכביכול מרן הגריא"ל שטיינמן זצ"ל היה סבור שבדורינו צריך ללמד את חקר האמונה. כשקראתי את המאמר התפלאתי פליאה נשגבה שזה סותר את מה שמובא לעיל ממה שנכתב במוסף שבת קודש בשנת תשס"ז בשם הגריא"ל זצ"ל שהרחיב לבאר במאמר הנ"ל את גודל המעלה שיש לאמונה פשוטה. פניתי לאחד מהתלמידים המקורבים ביותר למרן הגריא"ל זצ"ל ושאלתי האם זה נכון שמרן סבר שבדורינו צריך ללמד את כל זה בתוככי עולם הישיבות, חד משמעית הוא ענה לי שהוא יודע שדבר זה נאמר למקום מסוים שהוא מכירו וחס ושלום לומר שזו היתה הוראת מרן זצוק"ל לכלל בני הישיבות.

פניתי גם להרב שבשמו הובאו הדברים, והנני לצטט את לשון מכתבו אלי "יש כאן אי הבנה בדברי וקישור הדברים עם כל סוגי הגישות השנויות כיום במחלוקת הינו בחזקת טעות. כשדברתי עם הרב שטיינמן ושאלתי שאולי כדאי ללמד אמונה שאלני מה ללמד? אמרתי לו כוזרי, ספר העיקרים וכד' וע"ז אמר צריך לנסות, ולזה היתה כל כוונתי. מה שספרתי בעניין העו"ד מת"א לא היתה הכוונה שבאופן זה יש לדבר בישיבות, כי בישיבות יש לדבר בסגנון שמתאים לישיבות וזו משנה שאינה צריכה". עוד הוסיף "אין צורך לשנות מאומה מעולם הישיבות אלא לחדד את הידיעות".

עוד הוסיף לבאר "מה שכתבתי שבימינו צריך כל אחד להקיף עצמו בחומה של אמונה לא כתבתי כיצד יש לעשות זאת,

ובישיבות ודאי שיש לעשות זאת בדרך הסלולה מאז ומעולם וביתר שאת. אם יהיה בחור שיצטרך חיזוקים נוספים ימצא אותם כפי שכתבתם בצדק במאמרכם. מודע אני למאבק המתחולל אם גישות מסוימות הרחוקות ממני כרחוק מזרח ממערב"

עוד באתי לעורר על מה שמצוי שבצידי הישיבות נאמרים שיחות ע"י רבנים ומשגיחים שגדלו בתוך עולם הישיבות והם נחשבים כתלמידים לרבניהם, ובשיחות הנאמרות שם נאמרים דברי ביקורת בקול אדיר וחזק שאומרים להם היחס שאתם רגילים לגשת לעבודת חודש אלול הוא לא נכון. זה לא אלול, זה לא ר"ה, זה לא תשובה, ובשיחות על עבודת התפילה אומרים להם אם אתם... לא התפללתם מימכם. ידוע כי יש ביקורת בונה ויש ביקורת קטלנית, לצערי ולדעתי נוסח וניסוח הדברים הנאמרים יותר נוטה לביקורת קטלנית מאשר לביקורת בונה, ומשום ששומעי השיחות מקבלים את התחושה וההרגשה שכל עבודת האלול ור"ה שהם קיבלו עד היום כפי הנוסח של מסורת הדורות היא עבודה מזוייפת ולא נכונה, ודבר זה הוא הרס וחורבן ומשנה זהירות צריך איך לסגן ולנסח את הביקורת והשיפור שרוצים לשפר.

בנוסף לכך יש שמועות שגם על כל סגנון אופן וצורת החינוך הנמצאים בתוך בתי החינוך הנפלאים הנמצאים בתוכינו יש ביקורת שזו היא לא הדרך הנכונה. גם בהדרכות פרטיות הנמסרות לאברכים נאמרים דיבורים שלא שמענו מאבותינו ומרבתינו.